

Czas jubileuszowy

Szanowny Panie Redaktorze,
piszę ten list, aby przypomnieć pewne fakty historyczne, które powinny zainteresować społeczność onkologów.

Rok 2021

- Sto dziesiąta rocznica przyznania Marii Skłodowskiej-Curie drugiej Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (1911).
- Stulecie przekazania Marii Skłodowskiej-Curie przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych, W. G. Hardinga, 1 grama radu do badań naukowych (Waszyngton, 20 maja 1921).
- Stulecie powstania w Warszawie Polskiego Komitetu do Zwalczenia Raka oraz Towarzystwa Instytutu Radowego (1921).

Rok 2022

- Dziewięćdziesiąta rocznica otwarcia budynku klinicznego Instytutu Radowego w Warszawie – daru narodowego w hołdzie Marii Skłodowskiej-Curie (29 maja 1932). W dniach 29–30 maja 2022 będziemy uroczystie obchodzić jubileusz 90-lecia Instytutu Onkologii w Warszawie.

Dla lepszego przedstawienia tych faktów przytoczę fragmenty (str. 18, 19, 25, 26) tekstu Małgorzaty Sobieszczak-Marciniak (Prezeski Towarzystwa Marii Skłodowskiej-Curie – w Hołdzie) z książki *Materiały do historii Instytutu Radowego i Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie* pod redakcją Edwarda Towpika (wydanie z 2012 roku).

Maria Skłodowska-Curie swoje marzenia wypowiedziała expressis verbis podczas uroczystości 25. rocznicy odkrycia radu, która odbyła się w Paryżu: „Mojem najgorętszym życzeniem jest powstanie Instytutu Radowego w Warszawie.” (...)

W 1921 roku powstało Towarzystwo Instytutu Radowego. Na czele Rady Towarzystwa stanął prof. Franciszek Czubalski, a w jej skład weszli: Kazimierz Bałoszewski, Bronisława Dłuska, Alicja Dorabalska, Ludwik Paszkiewicz, Stefan Pieńkowski, Józef Skłodowski, Wojciech Świętosławski, Adolf Wojciechowski. Szeregi Towarzystwa zasilili: Prezydent Rzeczypospolitej Stanisław Wojciechowski, Marszałek Józef Piłsudski, marszałkowie Sejmu i Senatu, członkowie Rady Ministrów, wojewoda warszawski, dyrektor Departamentu Zdrowia Komisariatu Rządu na m. Warszawę,

prezydent Warszawy, dyrektor Wydziału Szpitalnictwa m. Warszawy, dyrektor Wydziału Zdrowia m. Warszawy, wydziały lekarskie i matematyczno-przyrodnicze Uniwersytetów: Warszawskiego, Jagiellońskiego, Jana Kazimierza we Lwowie, Stefana Batorego w Wilnie oraz Poznańskiego. Także inne wyższe uczelnie: Politechnika Warszawska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wolna Wszechnica, Akademia Nauk Technicznych, instytucje naukowe: Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Kasa im. J. Mianowskiego, Polskie Towarzystwo Chemiczne, Polskie Towarzystwo Fizyczne, Naczelna Izba Lekarska, Izba Lekarska Warszawsko-Białostocka, Towarzystwa Lekarskie Warszawskie, Polski Komitet do Zwalczenia Raka (Komitety: Polski, Wileński, Lwowski, Łódzki), dyrektorzy Szpitali Miejskich i prywatnych w Warszawie, kierownicy klinik Uniwersytetu Warszawskiego, banki (Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny, PKO), duchowieństwo, prasa, ambasada francuska, dyrektor Instytutu Francusko-Polskiego, ambasada amerykańska, więksi ofiarodawcy, Marszałkowa Piłsudska, profesorowa Krzyształowiczowa i prof. Gluziński.

W skład Komitetu (władz) Towarzystwa weszli: prezes – Ludwik Paszkiewicz, wiceprezes – Stefan Pieńkowski, sekretarz – Alicja Dorabalska, skarbnik – Bronisława Dłuska (siostra Marii Skłodowskiej-Curie), zastępca sekretarza – Józef Skłodowski, zastępca skarbnika – Wojciechowski, członkowie: Adam Czyżewicz, Kazimierz Białaszkiewicz. (...)

W Instytucie Radowym zaplanowano 4 pawilony: budynek kliniczny z przychodnią, gabinetami specjalistycznymi i szpitalem, pawilon rentgenowski, budynek badawczy oraz pawilon preparatyki źródeł radioaktywnych połączony podziemnym tunelem z działem fizyki. W budynku klinicznym, na parterze od strony ogrodu, przygotowano małe mieszkanie dla Marii Skłodowskiej-Curie, do którego zamierzała regularnie przyjeżdżać. (...)

W 1932 roku uczona po raz ostatni przyjechała do Polski – do Warszawy, aby spełnić swoje marzenie – otworzyć Instytut Radowy. Uroczystość odbyła się 29 maja przy ul. Wawelskiej 15. Jak podawał „Tygodnik Ilustrowany”: „Ubiegła niedziela była świętem naszej znakomitej rodaczki, Marii Skłodowskiej-Curie, której imienia i fundacji Instytut Radowy w Warszawie został dnia tego uroczystie, w obecności p. Prezydenta Rzeczypospolitej i członków rządu, otwarty”. Pierwszym jego dyrektorem został dr Franciszek

Łukaszczyk, stypendysta w Instytucie Paryskim, przeszkolony tam przez Marię Skłodowską-Curie, a potem w Berlinie i w Hamburgu, w zakresie radiologii i radioterapii. (...)

W swoim przemówieniu Maria Skłodowska-Curie podziękowała polskiemu rządowi i społeczeństwu za ofiarność i ogromne zaangażowanie: „Obywatele kraju mego rodzinnego zrobili mi wielki zaszczyt, dając imię moje nowej placówce”. Powiedziała też: „terapia powinna być w łączności nieustannej z pracą naukową, bez której postępów czynić nie może. Przytem poszukiwanie czystej wiedzy jest jedną z istotnych potrzeb ludzkości”. (...)

Uczona zgodnie z obowiązującym wówczas zwyczajem, posadziła w ogrodzie Instytutu pamiątkowe drzewka. W uroczystości wzięli także udział Claude Regaud i prof. Marie, dyrektor Instytutu Chemii Fizycznej paryskiego Instytutu Radowego. Przyjechała także ze Stanów Zjednoczonych osoba, bez której uporu i wsparcia nie udałyby się zapewne zabiegi pozyskania radu w Ameryce, zarówno w roku 1921, jak i 1929 – Maria Meloney. (...)

W nowo otwartym Instytucie pracowało początkowo dwóch lekarzy: dr Franciszek Łukaszczyk i dr Józef Laskowski, oraz jedna pielęgniarka, potem dołączyła do nich dr Hanna Noblinówna. Używano w tym czasie 5 aparatów rentgenowskich i 166 ładunków radowych, gł. w postaci igieł i tubek. Leczenie w szpitalu odbywało się na zasadach swoistej sprawiedliwości społecznej, oprócz łóżek bezpłatnych dla pacjentów najbiedniejszych, były także pokoje z pełną odpłatnością. Stanowiło to dochód szpitala.

Dyrektor Instytutu, dr Łukaszczyk składał Marii Skłodowskiej-Curie szczegółowe sprawozdania z działalności. Dział fizyczny został ukończony i częściowo wyposażony w 1934 r., a Cezary Pawłowski informował uczoną o podjęciu działalności zgodnie z jej propozycjami.

Serdecznie pozdrawiam
Andrzej Kułakowski